О. В. Ярошевська,

д. е. н., доцент, професор кафедри економіки, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя
ORCID ID: 0000-0003-3569-8763

І. В. Кулько-Лабинцева,

к. е. н., доцент кафедри економіки, Класичний приватний університет, м. Запоріжжя
ORCID ID: 0000-0002-8491-0655

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.10.30

ДЖЕРЕЛА ЗАЛУЧЕНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

O. Yaroshevska,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Economics,
Classical Private University, Zaporizhzhia

I. Kulko-Labyntseva,

PhD in Economic, Associate Professor of the Department of Economics, Classical Private University, Zaporizhzhia

SOURCES OF ATTRACTED FINANCIAL RESOURCES AT INDUSTRIAL ENTERPRISES

У статті досліджено сучасні особливості діяльності промислових підприємств, наявних джерел фінансових ресурсів та наявних джерел їх залучення. Доведено, що відсутність прозорої схеми залучення додаткових фінансових ресурсів за допомогою краудінвестингу, краудсорсингу, аутсорсингу, призводить до недовіри з боку промислових підприємств. Що значно обмежує можливості залучення фінансових ресурсів. Виділено основні джерела залучених фінансових ресурсів, обґрунтовано їх позитивні та негативні сторони, наслідки впровадження кожного з них для промислових підприємств. Запропоновано методи та засоби спрощення освоєння джерел залучення фінансових ресурсів, зменшення ризиків, пов'язаних з їх залученням. Запропоновано використання краудфандингових платформ, як додаткового джерела залучення ресурсів, враховуючи ризики діяльності промислового підприємства та впровадження інноваційних проєктів на його базі.

The article examines the modern features of industrial enterprises, available sources of financial resources and available sources of their involvement. It is proved that the lack of a transparent scheme for attracting additional financial resources through crowdfunding, crowdsourcing, outsourcing, leads to distrust on the part of industrial enterprises. Which significantly limits the ability to attract financial resources. The main sources of attracted financial resources are identified, their positive and negative sides are substantiated, the consequences of their implementation for industrial enterprises are substantiated. Methods and means of simplifying the development of sources of financial resources, reducing the risks associated with their involvement are proposed. The use of crowdfunding platforms as an additional source of attracting resources is proposed, taking into account the risks of the industrial enterprise and the implementation of innovative projects based on it. In our opinion, financial leasing can become an activator of structural changes in the enterprise of any form of ownership only when managerial innovations are introduced. It is also worth noting the almost complete cessation of state preferential lending to industrial enterprises. Although our neighbors successfully use lending to enterprises of the industrial complex. The complexity of the loan procedure increases proportionally with the increase in the loan amount. Large loans are secured by property, the assessment of which is quite complex and requires additional time and money. Summarizing the main sources of financial resources in industrial enterprises, we conclude that lending is currently the most affordable source of financial resources for industrial enterprises. However, lending is profitable only for credit, financial institution, the company, applying for a loan, is subject to high risks of bankruptcy. An alternative could be lending from the producer, subject to clear financial support and coordinated cooperation between the state and producers. Most often, industrial enterprises attract additional financial resources in order to repay existing debts, or to increase production capacity.

Ключові слова: промислові підприємства, фінансові ресурси, краудсорсинг, реінжиніринг, індустріальні парки.
Key words: industrial enterprises, financial resources, crowdsourcing, reengineering, industrial parks.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Промислові підприємства країни протягом тривалого часу знаходяться у стані зниження конкурентоспособності продукції, зниження виробничих потужностей, втрати висококваліфікованого персоналу, отже, знаходяться у стані фінансової та управлінської кризи.

Вийти з неї допомогли б додаткові, залучені фінансові ресурси, але їх джерела повинні бути законними, та їх застосування повинно бути ефективним, оскільки із залученням великого обсягу фінансових ресурсів, збільшуються ризики діяльності промислового підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Необхідно зазначити, що теоретичні та практичні аспекти розвитку, застосування різних видів джерел залучення фінансових ресурсів розглядалися в роботах В. Ільчука, О. Колещука, С. Стахурської та ін. Водночас, на нашу думку, потребують подальшого вивчення такі джерела залучення фінансових ресурсів на промислових підприємствах, як краудсорсинг, краудінвестинг.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — аналіз сучасного стану та специфіки розвитку джерел залучення фінансових ресурсів на промислових підприємствах.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стахурська С. в своїх працях поділяє додаткові фінансові ресурси на власні та запозичені, вбачає між ними тісний взаємозв'язок. Вона аналізує запозичені джерела фінансових ресурсів (лізинг, комерційний кредит), як такі, що надалі стають власними. Однак, на нашу думку, така позиція може призвести до подвійного запису запозиченого ресурсу.

Розглянемо одне з джерел залучених фінансових ресурсів на промислових підприємствах — фінансовий лізинг. Він є досить популярним в Україні, але в європейських країнах він використовується все менше, оскільки система отримання фінансових ресурсів за допомогою фінансового лізингу є досить складною.

Однак, на думку науковців, саме фінансовий лізинг є найефективнішим інструментом забезпечення функціонування основних засобів промислових підприємств, підвищення їх виробничої потужності. Так, на думку Петлюк В., саме фінансовий лізинг має перевагу у відсутності необхідності використовувати оборотні кошти підприємства в процесі оновлення виробничих потужностей [14].

Також науковець вважає, що саме фінансовий лізинг, його активне впровадження у діяльність промислових підприємств країни, сприятиме структурним, управлінським змінам всередині підприємства.

О. Колешук доводить, що використання фінансового лізингу є доцільним у випадку реструктуризації підприємства. На нашу думку, фінансовий лізинг може стати активатором структурних змін на підприємстві будь-якої форми власності лише тоді, коли впроваджуються управлінські інновації [6, с. 260].

В. Ільчук вважає необхідним використання фінансового лізингу разом з іншими видами інвестицій, оскільки, на його думку, важливо обирати оптимальні ресурси для фінансування системних зрушень на підприємстві [5, с. 110].

На нашу думку, зростання попиту на фінансовий лізинг зумовлене його доступністю, але ніяк не вигідністю, оскільки, умови лізингу не є гнучкими. Тому для кожного окремого промислового підприємства, для кожного окремого проєкту, важливо обирати оптимальне джерело залучення додаткових коштів.

Мінусами фінансового лізингу, на нашу думку, є швидкість морального зносу об'єктів лізингу, яка перевищує швидкість матеріального зносу у декілька разів. Інфляційні процеси також негативно впливають на розвиток та діяльність підприємства загалом, так і на його фінансовий стан.

Також до джерел залучених фінансових ресурсів варто віднести кредитування, яке є популярним та поширеним, однак має занадто високу вартість. В. Ільчук вважає, що недоліки кредитування переважають над його позитивними ознаками [5, с. 109].

Так, науковець вважає, що недоліками кредитування є висока відсоткова ставка, складна процедура оформлення, обмеження продуктового ряду. Погоджуючись з вищевказаним, зазначаємо, що в Україні відсоткова ставка по кредитах є однією з найвищих у світі. Така ситуація склалась тому, що держава не контролює формування цін на кредитні продукти, надає монополію банкам у питаннях формування відсоткових ставок за кредитами.

Також варто зазначити майже повне зупинення державного пільгового кредитування промислових підприємств. Хоча наші сусіди успішно використовують кредитування підприємств промислового комплексу.

Складність процедури оформлення кредиту пропорційно зростає зі зростанням суми кредиту. Великі кредити надаються під заставу майна, оцінка якої є досить складною та потребує додаткового часу та коштів.

Обмеженість продуктового ряду кредитних продуктів обумовлена тим, що на кредити попит тільки зростає, після фінансової кризи 2014—2015 років кількість великих банків та фінансових установ значно

скоротилась, тому підприємства вимушені підлаштовуватись під умови банків.

Варто також зазначити, що деякі банки спекулюють на кредитних умовах, прописують у кредитних договорах додаткові платежі, пеню, страхові внески та інші, вигідні для банку нюанси, які можуть настати внаслідок якоїсь окремої події. Водночас при оформленні кредиту майже ніколи не акцентується увага на таких нюансах, які мають назву додаткових положень.

Таку ж думку має В. Бала, о в своїх працях вказує на складність, недоцільність кредитування в умовах, коли гривня знецінюється занадто швидко. Також науковець наголошує на такому нюансі кредитних договорів, як можливість змінювати відсоткову ставку в одноосібному порядку. На жаль, ця зміна якщо і відбувається, то тільки в бік зростання відсоткової ставки [2, с. 115].

Такий ризик збільшується з огляду на останні світові події, за умови настання форс мажорних обставин, різкого коливання курсу іноземної валюти. Тож кредити у іноземній валюті стають дедалі менш вигідними, більш ризиковими.

Вважаємо, що варто звернути особливу увагу на таку форму кредиту, як кредитування від виробника. Вона не є новою, але не настільки розповсюджена в Україні, як в інших країнах. Суть такого виду залучення фінансових ресурсів полягає у отриманні кредитування від виробника необоротного активу, водночас відсоткова ставка є нижчою, ніж у банку.

Також кредитування від виробника може полягати у передачі активу з розбивкою його вартості на ануїтетні платежі, без прихованих переплат, відсотків, комісій. Така форма залучення додаткових фінансових ресурсів є вигідною як для виробника продукції, так і для промислового підприємства, що її потребує, однак постає питання, наскільки ризиковою може бути така угода за умов стабільної економічної невизначеності.

Таке джерело залучення фінансових ресурсів до промислового підприємства використовується не ефективно в країні, бо виробники не мають змоги ризикувати при укладанні такої угоди, окрім цього, досить не створено відповідного нормативного регулювання відповідних угод. Тому за загальними умовами надання фінансових ресурсів, виробники майже не надають відповідних кредитів.

Активно засвоюваним в Європі джерелом залучення коштів виступає краудфандинг, але в нашій країні його розвиток, на нашу думку, досить повільний. Так, І. Васильчук вказує, що краудфандинг тільки набирає обертів, не має характерних для Української економіки рис та характеристик. На нашу думку, інвестор може обрати проєкт не спираючись на фінансові можливості, а лише на переваги проєкта.

Краудфандинг у класичному значенні є колективним інвестуванням, яке започатковане в Америці у 2012 році. Він мав форму капітального інвестування, коли інвестор пропорційно вкладеним у підприємство коштам, отримувал його акції. При цьому новостворені підприємства звільнялись від оподаткування на якийсь час, час окупності, або оподаткування було пільговим [3].

Краудфандингові проєкти є досить привабливими для інвесторів, оскільки залучають їх кошти на впровадження перспективних, інноваційних проєктів. За умов юридичного врегулювання нюансів впровадження, розвитку краудфандингу, він зміг би стати досить перспективним джерелом фінансування розвитку фінансування промислових підприємств.

Однак, на нашу думку, варто звертати увагу й на недоліки краудфандингу, такі, як підвищений ризик не реалізувати проєкт в строки, з тією самою окупністю, або й зовсім не реалізовувати проєкт. Також краудфандингові платформи, яких на території країни декілька, можуть стати платформами для реалізації схем шахраїв.

І. Косуля вважає, що розповсюдженню краудфандингу на території країни запобігає низька довіра до

цього виду фінансування. Так само автор вважає, що краудфандинг є напрямом аутсорсингу.

М. Тонюк у своїх роботах розглядає аутсорсинг як метод скорочення витрат, отримання додаткових фінансових ресурсів. Погоджуючись з автором, наголошуємо на проблемах нормативного врегулювання впровадження та контролю у сфері аутсорсингу [15, с. 375].

Аудсорсинг допомагає оптимізувати власні ресурси, отримати додаткові джерела надходження, залучити інтелектуальний капітал за низькою ціною. Недоліками аудсорсингу слід вважати новизну та не прогнозованість результатів впровадження. Також можлива втрата контролю над управлінням ресурсами, вартість продукції також може збільшитись.

Наразі світові промислові лідери залучають такий різновид аутсорсингу, як ІТ-аутсорсинг, він є більш мобільним, ефективним, має необмежені можливості для подальшого розвитку. Однак при цьому серед недоліків слід зазначити ризики, пов'язані із втратою конфіденційності, ризики при банкрутстві аутсорсингової компанії [10, с. 187].

Н. Ценклер вважає необхідним розвивати краудсорсинг, як метод мобілізації власних, та залучених фінансових ресурсів на промислових підприємствах. Він допомагає залучити спеціалістів обраної галузі, з обраного питання та акумулювати, тим самим наявні та запозичені ресурси [16, с. 40].

До недоліків як краудфандингу, так і краудсорсингу, автор відносить прозорості у схемах та стратегіях мобілізації інформації, коштів. Також, на нашу думку, є нормативні та управлінські недосконалості обліку операцій, які пов'язані як краудсорсингом, так і з краудфандингом [18].

Промисловий краудсорсинг, який запроваджено на промислових підприємствах інших країн, допоміг значно скоротити вартість впровадження технологічних та управлінських інновацій. Також значно знижується час освоєння коштів, впровадження відповідних проєктів [12, с. 60].

На сьогодні краудсорсинг має багато форм та методів реалізації. Так, о його впровадження застосовуються не тільки управлінські методи, але й соціальні засоби [11, с. 88].

Краудсорсингові компанії акумулюють кошти, ідеї, можливості, заради розвитку підприємства. О. Майстренко зауважує, що перевагою краудсорсингу саме в Україні є низька вартість, доступність, швидкість. Однак, на нашу думку, існують і недоліки, які потребують окремої уваги — це низька прибутковість, слабка організованість, велика ймовірність витоку інформації, що для промислових підприємств, є неприпустимим ризиком [8, с. 510].

Однак від всіх цих недоліків можливо було б застрахуватись, отримати державну підтримку з цього питання. Отже, поки ризики є досить великими, залучати краудсорсинг треба з великою обережністю з оглядом на те, що можливо понести великі збитки [4, с. 22].

Сьогодні великий інтерес привертає до себе краудінвестинг. Його досліджують науковці, застосовують у своїй діяльності великі підприємства та невеликі фірми. М. Кураєва ототожнює краудінвестинг з краудфандингом, бо обидва джерела залучення ресурсів мають на меті отримання прибутку, та є досить ризиковими.

В. Кот вважає, що краудфандинг є досить ризиковим, оскільки відсутній вторинний ринок інвестицій, немає можливості швидко вийти з інвестиційного проєкту, не сформований наразі вторинний ринок активів. Однак, на думку автора, якщо впроваджувати блокчейн, разом з краудфандингом, то ризики значно зменшуються [7, с. 167].

На нашу думку, впровадження краудфандингу, надало б можливість розвинути промислові підприємства технологічно, надало б можливість залучити додаткові ресурси для розвитку управлінського потенціалу підприємств.

Деякі науковці вважають реінжиніринг одним з джерел залучення фінансових ресурсів, що забезпечує зро-

стання виробничого потенціалу промислового підприємства. Н. Чухрай в своїх роботах доводить, що реінжиніринг досить ефективно використовується по всьому світі, та Україна має всі можливості до світової практики реінжинірингу [17, с. 177].

Однак для нашої країни існують деякі складно у впровадженні саме реінжинірингу, оскільки за його впровадження збільшуються управлінські витрати, що за умов тотальної економії ресурсів на промислових підприємствах, є неприпустимим.

Однак цей недолік був би подоланий, якщо на державному рівні впроваджувалась система підтримки реінжинірингових процесів. Н. Волошанюк у своїх працях досліджує реінжиніринг, як дефініцію, що є майже тожодною реструктуризації підприємств. Обґрунтовує можливість застосування реінжинірингу бізнес-процесів, реструктуризації виробничих потужностей.

На нашу думку, реінжиніринг надає можливість залучати ресурси, що дозволяють зменшити зношеність основних засобів, оптимізувати наявні ресурси промислового підприємства, зменшити моральний знос устаткування.

На нашу думку, одним з джерел залучення фінансових ресурсів для промислового підприємства, є участь у технологічних парках. Технологічні парки, як вид об'єднання підприємств в Україні відомий досить давно, але використовують таку можливість мобілізації фінансових та інших ресурсів одиниці промислових підприємств.

А. Павлюк у своїх роботах досліджує технологічні парки, як потужну можливість для промислової галузі стимулювати інноваційні, інвестиційні процеси. На нашу думку, велике значення у розвитку технологічних парків відіграє державна стратегія розвитку інноваційного розвитку промисловості [9, с. 270].

Важливим є лояльне ставлення з боку держави до тих промислових підприємств, які зазнали найбільших збитків від економічної кризи. Важлива податкова, законодавча підтримка на всіх рівнях та стадіях діяльності промислового підприємства [13, с. 27]. А. Малюта, оцінивши у своїх працях державну підтримку розвитку промисловості, прийшов до висновку, що країна майже готова до всебічного розвитку індустріальних парків, оскільки має відповідні ресурси, промислова галузь може бути привабливою для інвестування [1].

На сьогодні технологічні, промислові парки функціонують, використовуючи свої власні, наявні ресурси, забезпечуючи кожного з учасників відповідними фінансовими вигодами. Однак держава не докладає зусиль для стимулювання такої діяльності, встановлення контролю за прозорістю діяльності.

ВИСНОВКИ

Узагальнивши основні джерела залучення фінансових ресурсів на промислових підприємствах, приходимо до висновків, що кредитування наразі є найдоступнішим джерелом отримання фінансових ресурсів для промислового підприємства.

Однак кредитування є вигідним тільки для кредитної, фінансової установи, підприємство ж, оформлюючи кредит, підпадає під великі ризики банкрутства. Альтернативою може стати кредитування від виробника, за умов чіткої фінансової підтримки та злагодженої співпраці держави та виробників.

Найчастіше промислові підприємства залучають додаткові фінансові ресурси саме для того, щоб погасити вже наявні заборгованості, або ж наростити виробничі потужності. З огляду на це, перспективним джерелом залучених фінансових ресурсів можуть, у перспективі стати реінжиніринг, краудфандинг.

Література:

1. Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 № 843-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-%D1%80> (дата звернення: 02.06.2020).

2. Бала В.В. Організаційно-економічний механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств основної хімії: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Кременчук, 2010. 255 с.

3. Васильчук І.П. Краудфандинг як феномен пост-індустріальної економіки. Ефективна економіка, 2013. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2500> (дата звернення: 02.06.2020).

4. Грозний І.С. Організація контролю модернізації основних виробничих засобів на промислових підприємствах. Схід, 2017. № 2 (168). С. 21—24.

5. Ільчук В.П., Шмопер Т. Інноваційно-інвестиційна діяльність АПК: сучасний стан і проблеми розвитку. Agricultural and Resource Economics, 2017. С. 108—118.

6. Колещук О.Я. Рівень зношення основних засобів — індикатор економічної безпеки підприємства. Науковий вісник НЛТУ України, 2013. Вип. 23.12. С. 258—265. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvntu_2013_23.12_42

7. Кот В.В. Краудінвестинг як інструмент альтернативного фінансування. Фінансове забезпечення інноваційних проєктів малого та середнього бізнесу: глобальні виклики та українські реалії: зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 7 груд. 2016 р. Київ, 2016. С. 166—168. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/20861> (дата звернення: 02.06.2020).

8. Майстренко О.В. Краудсорсинг: сутність, принципи, види та інструменти застосування. Економіка і суспільство, 2017. № 9. С. 507—511.

9. Малюта Л. Індустріальні парки — інноваційний вектор розвитку промислового виробництва. Соціально-економічні проблеми і держава, 2014. Вип. 1 (10). С. 264—276. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/-stories/pdf/2014/14mlyrpv.pdf> (дата звернення: 02.06.2020).

10. Матвій І.Є. Особливості розвитку IT-аутсорсингу в Україні. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Сер.: Проблеми економіки та управління, 2013. № 754. С. 185—190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPP_2013_754_28 (дата звернення: 23.02.2018).

11. Минц А.Ю. Краудсорсинг, как метод решения задач в глобализованной экономике и особенности его использования в Украине. Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер.: Економічні науки, 2013. Вип. 26. С. 85—90.

12. Мокляк М.В. Краудсорсинг як інноваційна модель сучасного суспільства. Зб. наук. доп. Міжнар. наук. конф., щодо обміну наукових досягнень. Познань, 2014. Ч. 1. С. 58—60.

13. Павлюк А. Розвиток індустріальних парків в Україні: проблеми та напрями політики стимулювання. Виклик часу, 2016. № 1. С. 25—28.

14. Петлюк В.І. Формування механізму оновлення та покращення використання основних фондів підприємств. Економічні проблеми розвитку аграрного виробництва в регіоні, 2009. Вип. 5. С. 182—184. URL: <http://repository.vsaau.org/getfile.php/2656.pdf> (дата звернення: 02.06.2020).

15. Тонюк М.О. Аутсорсинг як інструмент забезпечення ефективної діяльності підприємства. Економіка і суспільство, 2017. № 10. С. 372—376.

16. Ценклер Н.І., Огородник В.О., Макарович В.К. Краудфандинг в Україні — специфіка обліку. Економіка підприємства, 2015. № 2 (24). С. 38—42.

17. Чухрай Н.І., Матвій С.І. Реінжиніринг бізнес-процесів у централізації управління промисловим підприємством. Маркетинг і менеджмент інновацій, 2015. № 3. С. 172—181.

18. Что такое краудфандинг недвижимости? История появления, преимущества и недостатки подобного метода финансирования. URL: <https://minfin.com.ua/blogs/manny34/114612/> (дата звернення: 02.06.2020).

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), Resolution "On approval of the list of priority sectors of the economy",

available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-%D1%80> (Accessed 30 Sept 2020).

2. Bala, V.V. (2010), "Organizational and economic mechanism to increase the efficiency of investment activities of basic chemistry enterprises", Ph.D. Thesis, Economy, Kremenichuk, Ukraine.

3. Vasylychuk, I.P. (2013), "Crowdfunding as a phenomenon of postindustrial economics", Efektyvna ekonomika, vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2500> (Accessed 30 Sept 2020).

4. Hroznyj, I.S. (2017), "Organization of control over the modernization of fixed assets at industrial enterprises", Skhid, vol. 2 (168), pp. 21—24.

5. Il'chuk, V.P. and Shmoper, T. (2017), "Innovation and investment activity of agro-industrial complex: current state and problems of development", Agricultural and Resource Economics, pp. 108—118.

6. Koleschuk, O.Ya. (2013), "The level of depreciation of fixed assets - an indicator of economic security of the enterprise", Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy, pp. 258—265, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvntu_2013_23.12_42 (Accessed 30 Sept 2020).

7. Kot, V.V. (2016), "Crowdinvesting as a tool for alternative financing. Financial support of innovative small and medium business projects: global challenges and Ukrainian realities", available at: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/20861> (Accessed 30 Sept 2020).

8. Majstrenko, O.V. (2017), "Crowdsourcing: essence, principles, types and tools of application", Ekonomika i suspil'stvo, vol. 9, pp. 507—511.

9. Maliuta, L. (2014), "Industrial parks - an innovative vector for the development of industrial production", Sotsial'no-ekonomichni problemy i derzhava, vol. 1 (10), pp. 264—276, available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/-stories/pdf/2014/14mlyrpv.pdf> (Accessed 30 Sept 2020).

10. Matvij, I.Ye. (2020), "Features of the development of IT outsourcing in Ukraine", Visnyk Natsional'noho universytetu "L'viv's'ka politekhnika". Ser.: Problemy ekonomiky ta upravlinnia, vol. 754, pp. 185—190, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPP_2013_754_28 (Accessed 30 Sept 2020).

11. Mynts, A.Yu. (2013), "Crowdsourcing as a method for solving problems in a globalized economy and the peculiarities of its use in Ukraine", Visnyk Pryazov's'koho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky, vol. 26, pp. 85—90.

12. Mokliak, M.V. (2014), "Crowdsourcing as an innovative model of modern society", Zb. nauk. dop. mizhnar. nauk. konf., schodo obminu naukovykh dosiahnen'. Poznan', vol. 1, pp. 58—60.

13. Pavliuk, A. (2016), "Development of industrial parks in Ukraine: problems and directions of stimulation policy", Vyklyk chasu, vol. 1, pp. 25—28.

14. Petliuk, V.I. (2009), "Formation of a mechanism for updating and improving the use of fixed assets of enterprises", Ekonomichni problemy rozvytku ahrarnoho vyrobnytstva v rehioni, vol. 5, pp. 182—184, available at: <http://repository.vsaau.org/getfile.php/2656.pdf> (Accessed 30 Sept 2020).

15. Toniuk, M.O. (2017), "Outsourcing as a tool to ensure the effective operation of the enterprise", Ekonomika i suspil'stvo, vol. 10, pp. 372—376.

16. Tsenkler, N.I. Ohorodnyk, V.O. and Makarovych, V.K. (2015), "Crowdfunding in Ukraine — the specifics of accounting", Ekonomika pidpriemstva, vol. 2 (24), pp. 38—42.

17. Chukhraj, N.I. and Matvij, S.I. (2015), "Reengineering of business processes in the centralization of industrial enterprise management", Marketynh i menedzhment innovatsij, vol. 3, pp. 172—181.

18. minfin (2018), "What is real estate crowdfunding? The history of the emergence, advantages and disadvantages of this method of financing", available at: <https://minfin.com.ua/blogs/manny34/114612/> (Accessed 30 Sept 2020).

Стаття надійшла до редакції 02.10.2020 р.